

II. PŘEDKLÁDACÍ ZPRÁVA

Česká republika od svého vzniku usilovala o členství v Evropské unii a v NATO. Jak členství České republiky v NATO, které je již skutečností, tak i členství v Evropské unii vyžadují celou řadu opatření, a to i v oblasti managementu jakosti.

1. V rámci jednotné politiky výroby, pořizování a používání vojenské techniky a zbrojních systémů uplatňují členské státy NATO soubory závazných předpisů, které se dotýkají jak otázek bezpečnosti a ochrany zdraví, tak i otázek jakosti produkce a s ní souvisejících činností. Příprava pracovníků a vlastní harmonizace s předpisy NATO je jedním ze stěžejních úkolů Národní politiky podpory jakosti.

Úkoly na úrovni státu zajišťuje Ministerstvo obrany, podnikatelská sféra (především výrobci) musí přijmout povinnosti a závazky (vybudování systémů managementu jakosti v souladu se standardy NATO) spojené se zabezpečováním jakosti dodávek pro armádu. Tyto podmínky kladené na podnikatelskou sféru zvýší její šance na zapojení do mezinárodních projektů.

Úkolem Ministerstva obrany je vytvořit v rámci Národní politiky podpory jakosti podmínky pro státní ověřování jakosti s cílem zabezpečit splnění všech požadavků NATO na zabezpečení jakosti výrobků určených k zajištění obranyschopnosti ČR a členských států NATO, které jsou dodávány do AČR, dalších resortů, členských států NATO a dalších orgánů NATO. Státní ověřování jakosti bude rovněž nástrojem pro hodnocení schopnosti podnikatelských subjektů plnit požadavky odběratelů výrobků určených k zajištění obranyschopnosti ČR a členských států NATO.

2. V Evropské unii je problematice jakosti výrobků, služeb a všech činností věnována mimořádná pozornost. Opatření přijímaná v osmdesátých letech měla za úkol zajistit, aby byly splněny požadavky na bezpečnost a ochranu života, zdraví a majetku občanů Evropské unie (tzv. regulovaná oblast) a odstranění technických překážek obchodu včetně vytvoření podmínek pro volný pohyb zboží. Byly hledány a rovněž nalezeny cesty, jak zjednodušit procedury zkoušení a ověřování jakosti produkce, a byly vytvořeny základy pro vytváření politiky vzájemné důvěry mezi dodavateli produktů a jejich zákazníky (mj. akreditace, normalizace, podpora certifikace systémů jakosti podle norem ISO 9000).

Bylo však zřejmé, že pro dosažení evropské konkurenceschopnosti toto nestačí. Proto v roce 1993 zařadila Komise problematiku podpory jakosti do Bílé knihy „Rozvoj, konkurenceschopnost a zaměstnanost“. Rada ministrů ve své rezoluci ze dne 21. listopadu 1994 tuto iniciativu schválila (Dokument 94/C343/01). V říjnu 1996 pak byl přijat dokument SEC (96) 2000 (A European Quality Promotion Policy for Improving European Competitiveness) a následně pak dokument COM (96) 463 final (Benchmarking the competitiveness of European Industry). Tyto dokumenty se staly základem pro tvorbu obdobných politik ve všech státech Evropské unie.

Cíle Evropské politiky podpory jakosti jsou zaměřeny nejen na posílení evropské konkurenceschopnosti na světových trzích (i když tento úkol je stěžejní), ale i na podporu hospodářského růstu a zvyšování zaměstnanosti, ochranu životního prostředí a zdrojů, podporu managementu malých a středních podniků a na zlepšení služeb ve veřejném sektoru v členských zemích Evropské unie.

Jde o propojení všech dosud přijatých aktivit s novými iniciativami a nástroji, u kterých je předpoklad, že se mohou podílet na celkovém záměru přiblížení se a předstížení špičkových světových ekonomik. Evropská politika podpory jakosti podporuje všechny moderní trendy a nástroje vedoucí k růstu jakosti produkce, lepšímu uspokojování zákazníků, ale i uspokojování zaměstnanců, managementu a akcionářů včetně dodavatelů. Důkazem toho je podpora a prosazování evropského modelu TQM (evropského modelu komplexního managementu jakosti). Tento model vytvořený Evropskou nadací pro management jakosti (EFQM), nazývaný též „**EFQM Excellence Model**“ slouží jako nástroj trvalého zlepšování managementu a všech činností organizace a jeho uplatňování vede k podnikatelské úspěšnosti (Business Excellence). Nejlepší firmy pak mohou získat Evropskou cenu za jakost. Význam tohoto prestižního ocenění je podtržen tím, že Cenu předává vždy některý z vrcholných představitelů států Unie.

Evropská politika podpory jakosti se nezabývá ale jen ekonomikou. Jejím cílem je vybudování image evropské jakosti založené na kulturních tradicích mnohonárodní Evropy. Je politikou, která řeší i sociální, právní a společenské aspekty zvyšování produktivity a přispívá k řešení problémů zaměstnanosti. Proto je v Evropské unii (dnes již i v jiných zemích) vyhlášen druhý listopadový týden jako „Evropský týden jakosti“ a jeho akce jsou Komisí podporovány. Hlavním cílem akcí týdne jakosti je působení na změny myšlení lidí a jejich výchova k jakosti všech činností, šetrnosti k životnímu prostředí, ke vzájemné toleranci a spolupráci, i k solidaritě.

Význam, jaký Evropská unie přikládá jakosti a zvyšování konkurenční schopnosti, dokládá i dokument podepsaný 23. října 1998 na „Evropském konventu jakosti“ v Paříži a podporený nejvyšším představitelem (prezidentem) Evropské unie. Tento dokument s názvem „Evropská charta jakosti“ (příloha 5 k Usnesení vlády České republiky číslo 458) dokládá, že jakost se v současném globálním světě stává jedním z rozhodujících faktorů konkurenceschopnosti, i to, že Evropa je pevně rozhodnuta se cestou jakosti vydat.

3. V prosinci 1994 přijala Evropská rada rozsáhlou předvstupní strategii pro přidružené země a pověřila Komisi, aby připravila a stanovila program vyrovnávání těchto zemí se závazky, vyplývajícími z vnitřního trhu Evropské unie (Bílá kniha). Dodržování tohoto programu ze strany přidružených zemí je Evropskou unií sledováno.

Význam procesu přípravy spočívá v potřebě vytvořit podmínky, které umožní, aby po rozšíření Evropské unie fungoval vnitřní trh řádně, ku prospěchu všech členských států.

4. Jedním z rozhodujících úkolů předvstupní strategie, před kterými stojí Česká republika, je vedle sblížení legislativy a ochrany veřejných zájmů (bezpečnost a ochrana života, zdraví a majetku občanů, ochrana veřejného zdraví, ochrana životního prostředí, ochrana spotřebitelů) i zvýšení efektivity a produktivity výroby, zvýšení konkurenční schopnosti české ekonomiky na domácím i zahraničních trzích, rozsáhlá technická inovace a restrukturalizace a cílené zlepšování všech podnikatelských aktivit vedoucí k podnikatelské úspěšnosti v evropském měřítku (Business Excellence).

Tyto aktivity by měly vést k řešení problémů zaměstnanosti, které nastanou po strukturálních změnách.

Problematika jakosti a konkurenceschopnosti v podnikatelské sféře se netýká pouze výroby, ale v plném rozsahu i služeb (mj. turistický ruch, služby obyvatelstvu), kde proti období před rokem 1989 nedošlo ve většině případů k podstatným změnám.

Bařovo heslo „Náš zákazník, náš pán“ ješř v řeské republice nezdomácnřlo a je spšře výjimkou.

Dosud v řeské republice neřešenou otázkou je problematika jakosti práce a služeb ve veřejném sektoru, ve státní správě, veřejné dopravě, energetice, zdravotnictví, školství, policii, bankovníctví, pojišřovnictví a dalšřích.

Vstup do Evropské unie vyžaduje zásadní změnu přístupů k jakosti všech činností. Rozhodujícím předpokladem zvyšování jakosti činností ve všech výše uvedených oblastech je ale zásadní změna myšlení a přístupů všech k jakosti, vytvoření prostředí vědomí nezbytnosti jakosti u všech občanů a institucí.

5. Evropská unie v rámci programů technické pomoci přidruženým zemím (PHARE-PRAQ III), které usilují o vstup do Evropské unie, zahájila i realizaci pomoci při formování „Národních politik podpory jakosti“.

Evropská komise považuje vyhlášení Národních politik podpory jakosti za jeden z nezbytných úkolů programu přidružování.

řeská republika je dlouhodobě na neexistenci Národní politiky podpory jakosti upozorňována. V březnu 1998 probřhla první pracovní setkání a konzultace s expertem Evropské unie. Výsledkem této návštěvy byla nejen zpráva o situaci v řeské republice v této oblasti pro Evropskou unii, ale i koncept projektu „Národní politika podpory jakosti“ vypracovaný ve spolupráci s řeskou společností pro jakost (viz příloha 6 k Usnesení vlády řeské republiky číslo 458).

Projekt poukazuje na nutnost přijetí Národní politiky podpory jakosti vládou. S ohledem na minimalizaci zatížení státní správy však doporučuje využít pro realizaci programu nevládní neziskové organizace, které se danou problematikou profesně zabývají a některé evropské programy, i když s potížemi, již realizují (např. Evropský týden jakosti, Evropská cena za jakost, Cena řeské republiky za jakost, výchova a vzdělávání podle evropského „Harmonizovaného schématu pro výchovu a vzdělávání“ včetně evropské personální certifikace). Nevládní nezisková organizace může zastávat i funkci sekretariátu Národní politiky podpory jakosti i funkci informačního střediska. Na úrovni orgánů státní správy se jeví jako dostačující činnost „Rady řeské republiky pro jakost“ jakožto koordinačního a řídícího orgánu (Statut Rady viz přílohu 2 k Usnesení vlády řeské republiky číslo 458) v čele s vysokým státním představitelem a koordinačním pracovníkem pověřeného ministerstva.

Následná prověrka, kterou provedl expert EU v říjnu 1999 konstatovala, že podklady pro přijetí NPJ jsou připraveny a že se očekává přijetí tohoto dokumentu vládou řR.

Národní politiku podpory jakosti je nezbytně ekonomicky zabezpečit. Vedle příspěvku MF, který tvoří rozpočet NPJ, je nutno počítat i s příspěvkou z rozpočtových kapitol příslušných státních orgánů na řešení konkrétních úkolů.

Vláda řeské republiky reagovala na potřebu Národní politiky podpory jakosti zahrnutím této problematiky do svého vládního prohlášení. Předkládaný návrh Usnesení vlády představuje realizaci této části vládního prohlášení.